

.....

Н А В І Д С І Ч

Орган Місцевої Організації Союзу Гетьманців Державників у Берліні

Ч. 5-6. Грудень-січень - 1939-40.

Редагує Колегія.

Г Е Т Ь М А Н Ц І !

1940-ий рік зустрічає Європа громом гармат. В цьому грізному грюкоті стрілів, давно зрештою нами жданім, ховається рішення тієї проблеми, на яку Українські Державники чекали вже повних 21 років.

Від Представників Гетьманської Управи почавши, та на наймолодшому віком і стажем Гетьманцеві-Державникові кінчаючи, зміцніть Ваші ряди! Забудьте все мале; острій зір у майбутнє і постійну чуйність, напружте!

В очікуванні наказу часу - вітаю Вас, розсіяних по всьому світі та бажаю скорої зустрічі на просторах, куди несуться Ваші мрії.

Шасти нам, Боже, в Новім Році!

В імені Гетьманської Управи
Чечальник Орг. Відділу СГД
полк. В. Мурашко.

Х Р И С Т О С Р А Ї Д А Ї Т Ь С Я !

Вітаємо всіх Пробоевиків Гетьманської Ідеї та її Симпатиків, всіх Українських Державників, всіх Земляків і Друзів наших, вітаємо Читачів і Співробітників нашого органу.

В тяжких муках корчиться наша Батьківщина. Всім нам однаково живеться - тим, які залишилися на власній, не своїй землі, так і нам, загнаним неблаганою дійсністю в далекі закутини широкого світу.

Серед небезпек народився Син Божий.

В болях і стражданнях народжується наша Батьківщина.

Але все велике проходить шляхом змагань і терпіння до перемоги.

З вірою у велике майбутнє Української Нації - вітаємо Вас усіх та бажаємо

Веселих Свят і Щасливого Нового Року!

Управа М.О. СГД

Редакція „На Відсіч“

ПЕРЕД СВЯТИМ ВЕЧЕРОМ У ЧУЖИНІ

Ще не зовсім стемніло було в Берліні, дня 24 грудня, як опорожнили вулиці. Так дивно було це, і так незвично для міста, завжди повного руху. Ніби, нараз урвалося життя.

Сидів я при вікні. Уява ширяла по призабутих містах України, де тому двадцять літ не встигла розгорнутися моя молодість. Пригадалися дорогі обличчя, українські різдвяні звичаї...

Причувся урочистий гомін дзвонів...

Та бо це вже не уява, — з сусідньої кімнати понісся натуральний голос дзвонів. В цій кімнаті я побачив, напевно, наймолодшого Карпато-українського сіночника, пристрасного аматора радія. Слухали ми разом. Святою м. голосом мав би спікер старовинні німецькі міста, називав дзвони церкви, а за кожним його реченням гули дзвони. Любек, Гамбург, Штутгарт, Мінхен, Штеттін, Відень... Ціла Велика Німеччина голосом дзвонів розгортала через хвилі радія всю велич своєї культури, призбираної довгими поколіннями. Повних півтора години вслухувалися ми в той цікавий радіомонтаж.

— Бачиш, Васильку, заговорив я, засвітивши люстру, — скільки то великих і старовинних міст і церков має німецька нація. Могло таке бути й в нас. Могли би почути й на свій Свят-Вечір...

— Ось, Київ, дзвонами прадавньої Києво-Печерської Лаври вітав би українців із Свят-Вечером...

— Свята Софія голосила би нам — Христос Раждається!

— Старий Чернігів з Борисо-Глібського Собору глосив би, що „Рвізда ясна восіяла“...

— Харків, Катеринослав, Одеса, Полтава, Катеринодар, Севастопіль..

— Одна з найдаальших столиць наших Ужгород — дзвонами пишної Катедрали глосив би нам радісну вістку...

— Чернівці зараз до нас промовили би...

— Святий Юр із Города кн. Льва привітав би нас на рідній землі й чужині, сущих.

— Чернича Гора біля Мукачева, Києво-Печерська Лавра...

Продовж години не вистачило би, юначе, щоби перелічити наші великі міста, з їхніми прадавніми Святинами, з яких гули колись, або ще й недавно, славетні дзвони великої України!

Вистало би, коли б осінню 1918 року запаморочені неукраїнськими ідеями „батьки“ твої не зруйнували Гетьманської Держави...

— Коли би не було Маківок, Крут, Базарів, багряного Березня в Карпатах. Коли би не було крові, річок крові, нових тисяч могил.

Коли би не було забагато отаманів і вождів, і всього того, що ціхує собою ще й сьогодні нечувану й невидану досі р у ї н у наших земель.

— А так, як воно сталось, в чужій церкві молитися будеш на Різдво, на чужині скінчиш 16-ий рік свого життя. Послухаєш тільки дзвонів чужих церков, ...бо наші церкви позамикані й поруйновані, а дзвони наші перетоплюють на чужі гармати...

В очах милого юнака блиснув огонь, трохи зблід, — я вийшов. Стало тяжко. Не хотілося товариства. Думки ще чорніші тиснули серце. рвали душу.

— Чого йдуть наші люди полярними снігами на північ? Чого шукатимуть вони в „легіонах“ у Парижі? Яка нечиста сила нашіптує їм творити на інших закутках Європи „військові“ формації, щоби нести новий жир гайворонню за чужі інтереси? Мало кісток розтрусила Українська Нація в чужині?

Коли вже сипати нові могили, так на своїй землі — за своєю Бать-

ківщину. „Україна – це ж краб могила – там із старих могил нові виростають, як із батьків діти“...

Зірки горіли ясно, коли я вийшов на вулицю. Було по 10-ій ночі. Люди верталися зі Свят-Вечері. Чути було сміх, радість, життя. За-темнений Берлін був освічений ясністю білолицого. З душі опадав сум – Різдво – це ж Свято Майбутності, Свято Віри, Свято Певновсти в перемогу добра над злом! Скільки ж мук завнали перші борці за правду Христову! Скільки кро-ви пролилося, заки Хрест переміг! Але ж таки п е р е м і г! Згадалися ще раз муки й терпіння Української Нації. Але згадалися вже, як конечна данина Великій Ідеї, – пригадався сучасний „Ф а - т у р и н“ на чужині, рішений на все, аж до кінця. Пригадалися мої однокумці-апольогети Гетьманської Ідеї... Я не міг позбутися візії- Гетьманський Київ, дзвони вільної Софії, дзвони наших найдальших столиць – Львова, Чернівець, Ужгороду... Яка могутня Ідея, які безмежні простори, яка Велич і Сила! В душі співало – Христос Радждається! – Славіте!

На теми дня

ЖАЛЬ МЕНІ ЧИМЦІВ...

„Я сьогодні щось дуже сумую“... Чого? Чому ~~оті~~ болісні слова сумної пісні торчать вперто в голові, заливають настирливо кожну комірку ума, кануть улізливо, як осін-ній дощ, до горла й, наче гірські струмки підчас сльоти, випливають з уст мелодією ще сумнішою, як її зміст? Бо ж не „крас славу козацьку згадав“... Чи. А може й про неї, та не про ту, „Як колись я, мор вихор гуляв“... Сидячи отак як я тепер, у теплій хаті, в чужій столиці, за трьома кордонами від українського степу, не чуючи гомону Великого Лісу, ні бунтівливої мови Дніпрових порогів, ні річок полумночних рістей трищ Холодного Яру, ледки чи можна згадувати про колишню славу, про минулі козацькі герці... Герці... От саме й оті герці не дають чоловікові спокійно гледати еміграційний хліб! Та не тії Тарасо-Бульбівські, Сагайдачнівські чи Сірківські козацькі герці, де там! Це тії модерні, сьогочасні герці „славних прадідів великих правнуків поганих“. Лише набере чоловік відваги, натрощить гострі передні зуби проти того емігрантського хліба, рубно немилосерно!... аж тут тобі, й звідсіля, ні звідтіль, де й не візьметься ціла картина одного тих проклятуших модерних герців: Приїжджає з другої столиці до тої, в якій я оце веду радісне життя, жистіння, майже дрометрорий козак: волос, як у ворона, очі – від-чини, а постать – сама мужеськість. Боже, гадаю собі, дивлячись на нього очима самої заздрости, глянула б так на нього Озюряну-Кова Маруся, глянула б тільки раз і вдруге побачила б світ Божий, аж коли б хтось підбіг з коновкою холодної води... Дож приїхав і зайхав до лягеру для втікачів. Чому ~~чужий~~ чужий цей готель, а не інший, я й досі не вгадаю. Зразу виявилось, що мій козарлюга потребує помочі „дольмечера“ вже в качцелатії на-шого портіера, отож спішу на поміч, свій же чоловік. Збираємо ми

спільними силами з портієром того персоналія й приємо, як при серпі в жнира. Зарватуший козар г. навзявся розказать усе, усе до чиста: Яка частина землі має право його родити, які школи мали собі за велику шану його рини, а, коли й де він рокував, яку державу будувар, який уряд має шастя держати його прізвисьце на листі міністеріяльних платень, яку політику він вів у столиці, з якої оце приїхав, які у нього архіви, знайомства впливи... Дайте спокій, пане інжинере, вибачте пане міністре, - кричу вкінці розпучливо - чи ви приїхали сюди з місцією усвідомити цього симпатичного старенького портієра про змагання 45-мільйонного народу й свою ласкаву участь у тих змаганнях?

Мій козарлюга тільки блиснув гнівним зором у мою сторону й ми більше не говорили зі собою, хоча пробув він у лягері кілька днів і мешкав у сусідній кімнаті. Тільки по трьох тижнях дорідарся я, що мій сусід бувар у всіх столичних урядах, предстардар свої персоналія, а рунду тих важливих візит закінчив у міністерстві закордонних справ, де запропонував свою всечесну особу на... наказного бірера 45-мільйонного народу! Зробивши всюди незвичайно приємне вражіння, відїхар у генерал-губернаторство, щоб там проживаючим і знайшовшим скоронище недобиткам того 45-мільйонного народу розвістити радісні вісти про те, що політика всіх дотеперішніх центрів у столиці взяла в лоб, і що він виніс зі своїх візит незвичайно приємне, а що важніше, многонадійне вражіння... Картина зникає з уяри, на душі робиться так благовійно, так спокійно „за долю мільйонів“, за яку в кому Богу дякувати „дати одвіт“...

Ага! Чміграційний хліб. Рубонув я гострими зубами щераз і вже чую, як горло скобоче приємна маргарина... Аж тут тобі нога картина: Сидимо оце при спільному столі, біженці з усіх частин нещодавно похороненого „моцарства“, українці, німці й поляки. Сидить теж один свій чолов'яга, що гордо чи соромливо носить прізвисьце одного з кращих українських гетьманів.

„Прямий нащадок гетьмана“? - питає його один цікавий землячок. „Прямий“ - відповідає той.

„А знаєте Гетьмана Скоропадського“? - випитує землячок далі.

„Не знаю. Остерігали мене націоналісти, щоб я не зближався до скоропадчуків, коли мені життя миле... А чую я, що в Скоропадського можна дістати трохи грошей, тож збираюсь зайти“...

Що за очайдушність, думаю собі: готов забути на ширі перестороги друзів і таки зблизитися. Серце стукоче молотами гордості, коли маєш шастя бачити й чути такого очайдушного прямого нащадка славного козацького гетьмана...

На здоровля таких! - гладко, як по маргарині, вирирається з горла оклик і я піддиваю своє одушевднання ликом ароматичної, кожну жилку в мойому тілі розгріваючої... ячмінної кави. А може це була каштанова? Яка ріжниця! Грунт, що на сам її вид і під впливом кожного грама її аромату тремтиш цілий у пристраозному ожданні особливої насолоди...

Отож ликнув я раз і чую, як та насолода спішить усіми доріжками-жилками аж до п'ят..., як тут тобі нараз знову картина: Приходжу до приятеля. Читає листа від свого знайомого зі столиці ненароджено-помершої релікодержави. Там, як виходить з листа - праця, розмах, а все зардяки одній особі, яка досі вважалась добрим лікарем і геніяльним компіляторством цитатів з писань великих чужих філософів і письменників, веда завяятий бій за рідну літературу. Та от особа покинула й лікарську практику й бій за

літературу, стала головою комітету, декого викинула за корнір, декому порадила відійти до дому умово-хорих, а решті сиріших еміненцій, що лишилися ще при ньому, приказала вітати себе на „повір" і величати фірером.

Ну, міркую собі, нарешті в нас і дисципліна є. Мало, мало ще, але вже буде бодай на розплодок.

Заходжу пізніше до другого приятеля і довідуюсь, що справді на руїнах б. столиці рух і розмах. Збунтувався, було, один полковник і зробив „пуч" проти влади борця за літературу, але той виявився не менш завятим борцем за комітет і блискачковим ударом „пуч" полковника здушив. Та чого не зумів полковник, те прийшлося легко генералові. Лікаря внутрішніх хворіб післав до спеца-психіатра, а сам засів, командує й по удалому замахові знову розмах і праця аж гей!

Захоплений непереможною хвилею того розмаху, рубнув я щераз емігрантський хліб, залляв ароматичною ячмінкою й сиджу отак в очікуванні насолоди...

Та що це?....

Забув я, що серце в мене дещо шванкує й при надмірі захоплення й одушевлення, не питаючись про дозвіл, бере урльою...

Приходжу поволі до себе, але як душно тут!...

Виходжу на вулицю й броджу, ходжу, спішу на здогін свіжого повітря. Мигають веселі обличчя, газетні наголовки кричать з кіосків про велику повітряну перемогу німців...

Що це, будинок міністерства внутрішніх справ? А може зайти?

„Так ви українець"? - питає мене міністеріяльний радник.

„Українець" - відповідаю.

І бажаєте візи на виїзд за море?"

„Так".

„Тай тільки"?

„Чому таке здивування"? - питаю збентежений.

„Ми ж привикли, що українці приходять просити про концесії на фірерів, комісарів, або бодай про перетріпання й приведення до

порядку несимпатичних їм земляків, тому прошу не дивуватись, що ваша скромна просьба здивувала мене" - пояснює симпатичний міністеріяльний радник.

„Ну, не така то вже скромна й моя просьба" - говорю. Тут же йде про моє життя"...

„Як це маю розуміти"? - питає він.

„Просто" - відповідаю. Надмірне одушевлення ділає дивно на моє серце... Хочу виїхати там, де спокійсь не бачити скільки розмаху, амбіції, гордості, словом - де буде менше причин до одушевлення й захоплення".

„Ще не розумію" - говорить він.

„Зовсім просто. Хочу втечи, щоб уникнути всі нагоди, які примушують мене подивляти герці своїх земляків і жаліти вас... На від'їздне, звольте погратулювати вам за незвичайну інтуїцію, яка остерегла вас перед небезпкою перебрання опіки над усіми 45 мільйонами"...

Міністеріяльний радник стиснув мені щиро правицю й подякував за гратуляції. Я дістав візу.

„Шкода, що рішили їхати" - каже мені на прощання, - „а то я мав би для вас приємну посаду... Та що ж - здоровля всякому миліше. Щасливої дороги".

От я вже й спакував свої манатки й повинен радіти, що їду, та жаль не покидає, жаль німців... Бо скорше сфорсують вони лінію Мадіно, як дадуть раду навіть тим немногим представникам 45-мільйонного народу й його десятків урядів і центрів!...
Жаль, жаль мені німців!...

Єнки.

СОВЕТСЬКО-ФІНЛЯНДСЬКА ВІЙНА

По занятті Москвою під свої впливи трьох прибалтійських держав - Литви, Латвії і Естонії, Москва постановила це саме зробити й з останньою на сході прибалтійською державою - Фінляндією. Як знаємо, на основі „договору“ між СРСР з одної сторони, а Литвою, Латвією і Естонією з другої сторони, СРСР має право тримати свої військові залоги в головних містах і пристаннях вищезгаданих трьох держав. Цю необхідність пояснює Москва тим, що ці три малі держави, в разі якогось стороннього нападу, не були б всиді оборонити своєї незалежності, а Москва, як... могутня сила, зможе це виконати.

Литва, Латвія й Естонія цю опікунчу благодать прийняли без жадних протестів. І сьогодні в цих трьох державах уже розмістилися со-
ветські військові частини, як летуни, танки, піхота й т. п.
Фінляндія таку пропозицію відкинула.
Це дало для СРСР притоку розпочати перші воєнні ділання.

На советсько-фінляндському пограниччі приходило до щораз то частіших перестрілок. Комісар заграничних справ Молотов постарив Фінляндії вимогу, щоб остання відтягнула свої пограничні війська 25 км у гллуб краю.

Фінляндія зі своєї сторони вимагала, щоби й СРСР це саме зробив. Одначе дипломатичні переговори скінчилися тим, що оба уряди об-
мінялися нотами, з чого було ясно, що ні одна, ні друга сторона не піде на жадні уступки, а твердо обстокуратимуть свої позиції. Молотов анулював пакт ненападу, заключений між СРСР і Фінляндією 1932 року, а військове командування дало наказ червоній армії флоту бути в доготовлі.

Пограничні сутички не уставали. Тоді московське головне команду-
вання дало наказ своїй армії йти в наступ.

1. XII. 39 р. війська ленінградського округу перейшли советсько-
фінляндську границю, а летунські ескадри почали бомбардувати фін-
ляндські летунські бази в столиці Гельсінках і в інших містах.

Фінляндія, у відповідь на це, виста-
вила свою півмільйонову армію для о-
борони своєї батьківщини й її неза-
лежності.

Для перегляду нерівности сил у советсько-фінляндській війні, ниж-
че подаємо важніші відомости про СРСР і Фінляндію.

Союз Радянських Советських Республік /СРСР/ повстав у 1922 році.
Займає 21,909.000 кв. км простору. Населення, за радянськими да-
ними в 1931 року, було в СРСР 161,000.000. Коли ж додати до цього
природній приріст населення, то тепер цифра сягає приблизно до
175,000.000. По занятті советською армією Західньої України, За-
хідньої Білорусі й частини польс. терену, СРСР збільшився терито-
ріально на 175.000 кв. км і населенням на 12.000.000. Коли ж взя-

ти під увагу, що в сферу московських впливів увійшли ще три прибалтійські держави - Литва 55.600 кв. км, 2,2⁷⁵.000 мешканців, Латвія 65.790 кв.км, 1,870.000 мешк. і Естонія 45.220 кв.км - 1,120.000 мешканців, то СРСР сьогодні займає 22,250.610 кв. км території й приблизно 192,000.000 мешканців.

Ф і н л я н д і я /зі шведського/, по фінляндськи С У О М І - /„країна озер"/ займає 388.485 кв. км простору /дещо більша від б. Польщі/ з населенням 3,560.000. Положена на схід від Балтійського моря - між Фінською і Ботнійською затоками. Від заходу сусідує зі Швецією і Норвегією, а на сході з СРСР.

Терен Фінляндії хвилястий, покритий невисокими скалистими горбками й заглибинами з численними озерами, що займають майже одну третину цілого простору країни. Підсоння суворе - арктичне й напів арктичне. Північна Фінляндія вкрита тундрою, а полуднева лісом. Грунту для uprawи ріллі дуже обмаль.

Населення Фінляндії - це в 89 відсотках фіни, а 10 відс. шведи. Майже три мільйони населення говорить фінською мовою, що належить до т. зр. угро-фінських мов. 98 відсот. населення Фінляндії лютеранського ісповідання. Фінляндці - це нація дуже високої культури, яку перебрала від шведів, під якими перебула 500 літ. Ще перед здобуттям власної держави, Фінляндія вже мала свій університет у Гельсінґфорсі, 27 повних і 9 неповних ліцеїв, 6 повних і 15 неповних гімназій, 38 жіночих гімназій, політехнічний інститут, лісовий інститут, 9 торговельних і 7 морських шкіл, 23 хліб. школи, 27 шкіл молочарського господарства, 9 шкіл садівництва, 14 шкіл скотарства, 9 промислових шкіл, 47 ремісничих і 1.750 народних шкіл.

Таке велике число культурно-освітніх установ свідчить про дуже високий рівень культури фін. нації, тимбільше, що Фінляндія тоді не мала своєї держави й числом населення була багато менша, як сьогодні.

Із мінеральних багатств у Фінляндії є залізна руда, мідь, олово, срібло, золото, камінь-граніт, мармур і вапняк. Грунту для хліборобства є лише 2 відсотки всього простору. - Ліси смерекові, соснові, березина, осичина. Дикої звірини є дуже багато. Море й озера багаті на рибу, й то дорого.

Головним заняттям фінляндців - це лісовий промисл, риболовство, скотарство та огородництво в приморських смугах. Всі ці галузі фінляндського господарства поставлені дуже культурно й організовано з господарського боку.

Залізничних шляхів у Фінляндії є 4.540 км, а водяних 5.500 км. - Торговельна фльота Фінляндії 291.000 бруто тон. Вивозить переважно дерев'яні вироби й масло.

Фінські племена прийшли до Фінляндії зі сходу й півдня в 12-ому столітті. Шведський Король Чрик VIII. підбив фінів під свою владу. В 1362 році фінляндці одержали право нарівні зі шведами брати участь у виборах короля. До змагань за Фінляндію, крім Швеції й Новгороду, прилучилася опісля ще й Москва. В 1721 році московський цар Петро I. почав підбивати Фінляндію. Після договору Швеції з Москвою, по битві під м. Або, цар Олександр I. 1809 року прилучив цілу Фінляндію до Москви. У 80-их роках мин. століття почався посилений наступ зі сторони московських централістичних код на права фінляндців і призначено генерал-губернатора Ф. Бобрікова, який дуже ненавидів фінляндців. Серед фінляндців зріс тоді сильний рух спротиву й протестів проти зазіхань царської Москви. І в 1904 році фінляндець Шауман убив Бобрікова.

Підчас першої революції в Москві - 1905 року, фінляндці викинули московського генерал-губернатора Оболенського й роззброїли московську жандармерію і поліцію. Тоді цар Микола II., 20.IX. 1905 року відновив фінляндську конституцію, як факт, що був уже доконаний революційним шляхом. 1907 року відбулися перші вибори до фінляндського сойму. Але той сойм проіснував лише рік, бо московський уряд розв'язав його. 1909 року московські власті знову дозволили перевести вибори до фін. сойму. Фінляндці вибрали вдруге до сойму попередніх своїх послів. Але й цей сойм не вдержався довго, бо фінляндці ніяк не хотіли покоритися централістичній політиці Москви. Так Фінляндія боролася за право на самостійність до 1917 р. В цьому році, підчас революції, фінляндці відокремилися від б. царської імперії і створили свою незалежну державу. Як бачимо - Фінляндія живе ще свіжою традицією боротьби проти недавнього ворога. Фінляндія - це не Польща, - герсальський зліпок, що від першого подуву воєнного вихру розлетівся і сліду по ньому не стало.

Вже сама майже чотири-тижнева кампанія СРСР проти Фінляндії яскраво говорить, що Фінляндія - це нація повна творчих сил і здібна жити своїм власним життям.

Як не може бути жадної аналогії між Німеччиною і СРСР, так не може її бути тимбільше між Фінляндією і Польщею. СРСР, майже двічі чисельністю більший від Німеччини, не є здібний тою блискавичною шкорою знищити ворога, як це зробила Німеччина, що зараз же в перших днях війни здеморалізувала й здеорганізувала ворожу армію. Фінляндія, хоч в десятеро майже менше від Польщі чисельно, вже четвертий тиждень веде нерівну боротьбу в порній організованості й з вірою своєї перемоги.

Ми не хочемо сказати, що муха вбє слона, але навіть в разі програної, - Фінляндія золотими буквами впише до історії нову сторінку кровавої і нерівної борні за свою незалежність, а цілий світ мусить ствердити, що Ф і н л я н д і я - ц е н а ц і я г е р о ї в.

Роман Тривар.

ПОЛІССЯ

Полісся, що становило в б. польській державі окреме воєвідство - складалося з частин властивого Полісся /решта Полісся тягнеться по той бік Ризької лінії/; колишньої землі українського племені Дроговичів і частини Підляшша в Берестям і Кобринюм. Воєвідство це обнімало 36.665 кв. км і числило 1,360.000 мешканців, тобто на 1 кв. км припадало в йому всего 37 чоловік. Поліссія, як звісно це країна мочар, болот і пралісів. Його земля в більшості непридатна до управи рілних культур, через що населення є вбоге й національно мало свідоме.

Більшість населення колишнього польського поліського воєвідства складається в більшості з українців. По українцях щодо чисельності слідуєть білорусини, далі поляки й жида. Чотири повіти Полісся, а саме берестейський, кобринський, камінь-коширський і до-рогичинський - майже чисто українські, два - пружанський і ст-линський мають по 50 відсотків українців, а тільки три - коссівський, лунинецький і пинський виказують перевагу білорусинів.

Ніде не є так трудно установити української етнографічної границі, як на Поліссі. через те, що три переписи населення: російський з 1897 і два польські з 1921 і 1931 рр. принесли зовсім противорічні дані, а українські етнографи не мали змоги прослідити їх на місці.

Професор петроградського університету Карський, родом білорусин і автор капітальної праці про білорусинів, проводить українсько-білоруську границю від м. Нарова, попри Біловежу, Пружану, через Березу Картузьку до Вігонівського озера, а звідтам по ріці Фобрику й Припять далі на схід. Границя подана нашим географом Рудницьким не багато відрізняється від границі проф. Карського. До речі в Берестейському з 9.II.1918 р. північно-західня границя Української Народньої Республіки була проведена на території Полісся від Пружан до Вігонівського озера.

Не менше трудно є означити чисельність українців на Поліссі. Польська адміністрація, як тільки могла, затемнювала національні відносини в Польщі й фальшувала відносні дані на користь польського елемента, а на Поліссі зокрема дійшла вона під цим оглядом до вершка забриханості й цинізму. Польські правлячі шарлатани створили там, як звісно, навіть окремий народ „тутешніх“, що мав стати основою для полінізаційної акції поліської землі. Весь цинізм, брутальність, і вбожество духа польського бюрократизму ілюструє понижча таблиця.

Народи Полісся	Народоспис з 1921 р.	Відсотки	Народоспис з 1931 р.	Відсотки
Українці	73.400	9,8	54.400	4,8
Білорусини	381.500	48,0	75.500	6,8
„Тутешні“	36.800	4,9	707.200	62,5
Поляки	191.500	25,6	164.100	14,5
Єди	30.400	10,7	112.900	9,9

Отже українців після польської статистики мало бути на Поліссі в 1921 році 73.400. За десять літ не прибуло, а зменшилося їх число до 54.400. Так само білорусинів. Зате нагло зросла в двадцятьтеро нація „тутешніх“. Але вже й дехто з поляків, от як прим. демограф Крисінський, побачив всю безглуздість такого кругістства й фальшування. В одній зі своїх статей в журналі „Справи народосовіцьове“ начислив він на Поліссі 350 тисяч українців. В дійсності українців є там біля 700 тисяч.

Цікаве однак те, що коли приходило до дискусій про національні відносини на Поліссі, то поляки все брали сторону білорусинів. І це зрозуміло - „українська небезпека“ була надто реальною, надто великою і в боротьбі з нею, Польща не погорджувала навіть білоруським союзником.

В другій половині 1939 року Західну Україну й Західну Білорусь заняла червона армія, і вже 22 жовтня відбулися в обох цих країнах вибори до народніх зібрань. Українське народнє зібрання відбулося 26 жовтня у Львові, а білоруське 28 жовтня в Білостоці. При виборах ціле поліське воєвідство мусіло голосувати на послід до білоруського народнього зібрання. Чи цей факт треба розуміти в той спосіб, що ціле Полісся, згл. поліське воєвідство прилучено до Білоруси - годі сказати. В кожному випадку в „Законі про включення Західної України в склад Союзу ССР і об'єднання її з Українською Советською Соціалістичною Республікою /УССР/“ - прийнятим Найвищим Советом Союзу в день 1 листопада 1939 року

58

в 4-ій точці постановлено:

„Просити Найвищу Раду УРСР предкласти на розгляд Найвищому Советові Союзу ССР проект розгрінення районів і областей між Українською Советською Соціалістичною Республікою і Білоруською Советською Соціалістичною Республікою”.

Не виключено отже, що при цьому розгріненні українська територія Полісся буде прилучена до УРСР. Але на те не багато надії.

О. Сурмач.

СВЯТИЙ ВЕЧІР У ТАБОРІ СТРІЛКОВО

Зимом 1921-22 рр. у Стрільково сиділо до 5.000 інтернованих українців. Морози в той час доходили понад 20 степ. Ц. В бараках, що були збиті з дощок, ніколи не палилося, ніби то ізза браку вугілля... Тоді ж замерз старенький полковник Сігаль. Коло командантури лежала ціла гора вугілля, але, як казали: „для електричні”... Харч був не добрий, бо крали й поляки й „постачателі” УНР, які мусіли „піддержувати” ще й штаби. Таборова кухня на Святий Вечір зварила борщ і рижого кашу, що мала нагадувати кутю.

В 52-ому баракові старшини та козаки повечеряли вже десь коло 6-ої год. вечера... Борщ трохи загрів людей, а щоб не замерзати - всі були в безнастанному рухові. Шинелів та шапок ніхто не скидав. У кожного були свої думки... Мені пригадалося далеке місто Прилуки, діточі роки, родичі, які вже вмерли, а далі картини Визвольних Змагань і шлях до ляцьких таборів...

Нараз рипнули двері... Я обернувся. В барак увійшов маленький козак, із звздою в руках... За ним входили співаки таборового хору. Рух у баракові припинився. Стало тихо. Серед тої тишини почувся гудок камертону...

І нараз понеслися чарівні звуки нашої української колядки:

„Нова радість стала”...

По баракові наче вітерець перелетів. Це козаки знімали шапки... Здавалося, що стіни бараку розступилися... Пось горяче підкотилося до горла й зробилося так тепло, тепло...

„Звізда ясна над вертепом”....

Гуділи басы...

„Увесь мир осіяла”...

Тонко витягали тенори...

Хтось не втерпів, заплакав... Перед очима всіх замерехтіли наші українські хати, гурти дітей зі звіздами..., рідні лица, яких можливо, ніколи більше не побачимо, й яких ми лишили на ласку й неласку ворога...

Нараз почувся голос крісового стрілу. Це - польський вартовий - хтось прошепотів.

- А ну, козаки, пісню! Крикнув один зі старшин і затягнув:

„Гей не дигуйтеь, добрії люди”...

Всі здригнулись, а пісня неслась далеко, далеко... Пісня, якою київські бурсаки зустрічали Гетьмана Богдана...

Я вийшов з бараку. Було місячно. За бараком тягнулися стовпи з колючим дротом... Вдодж них проходили вартові. Здалека доносився спів телеграфічних дротів...

Боже, думалось мені - чи не сміюсь самі з себе, - срю Гетьманську Державу повалили, а щоби піддати собі духа, - співають гетьманську пісню!...

Зарипів сніг. До нашого бараку прямувало кількох людей. Від місячного сяйва блестили багнети. Я рвійшов до бараку.

На порозі появилася всім відомий сержант Постак, а за ним визирали „рогативки“...

„Ціхо пся креф... Скренціць світло і спаць“!

- В нас же Святий Вечір - хтось підшорів.

„Ціхо“!..., закричав сержант і згасив електрику.

- „Сволота“ - вирвалось у когось.

Блиснув електричний ліхтарик - „до муріш“, витягаючи першого козака з краю - „до пакі, пся креф“!

Не помогли жадні протести.

Чамацуючи ліжка, всі розійшлися по бараку...

Це й бург наш Святий Вечір у союзників УНР!

Підполк. І. Чалинорич.

ВІСТІ ЗІ ЗАХІДНІХ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛІВ

У ЛЬВІВСЬКІЙ в'язниці, вже по приході совєтських військ, помер др Кость Левицький у 80-ому році життя.

Д-р К. Левицький своєю працею на полі громадсько-політичному, культурному, економічному й ін. ділянках, вніс великі заслуги до загально-української скарбниці. Написав книжки „Історія політичної думки“, „Історія визвольних змагань галицьких українців“, „Великий Зрив“ і ін. Був послом до галицького сойму й австр. парламенту, з вибухом війни головою Гол. Української Ради у Львові й Заг. Української Ради в Відні та президентом ЗУНР.

По кількакратних допитах і ревізії помер у Львові проф. др. І. Раковський, голова Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові.

В.І.П.!

На ЗУЗ переводиться масові труси й арешти. Українських діячів арештують по спискам, залишених польською поліцією. На поліційну службу прийнято в більшості старих польських функціонерів.

На Західні Українські Землі приїхало до 200.000 жидів, які тепер панами ситуації і надають напрям політичного життя.

Підкомісії німецької делегації, що займаються переселенням німців зі ЗУЗ, почали свою діяльність. З гищезгаданих земель мають пересилити до Німеччини приблизно 100 тисяч німців.

На Холмщині засновано Український Допомогорий Комітет. На чолі Комітету стоїть адв. Павлюк.

Головою Українського Допомогорого Комітету в Люблині є інж. Карташевський, Заступником його п. Тимцюряк.

Головою Укр. Допомогорого Комітету в Варшаві, на місце д-ра Крія Липи став підполковник Дмитро Дідченко.

ВІСТІ З ФРОНТІВ

Німецький пасажирський корабель „Бремен“, що перед початком війни прибув до Нью-Йорку, обійшовши чуйність ворожих воєнних кораблів, вернувся до рідної пристані. „Бременові“ пощастило з Нью-Йорку відплисти до нейтрального порту, а злітїль під охороною нім. літаків приплив до нім. порту. Лише раз „Бремен“ зустрівся з англійською підводною лодкою, яка перед небезпечкою зі сторони нім. літаків заховалася під воду, нічого не зробивши „Бременові“.

В понеділок, 18.XII.39. відбувся над німецьким заливом великий воздушний бій між німецькими й англійськими летунськими ескадрами. Пополудні цього дня, англійці в числі 52-ох модерних машин намагалися напасти на північні нім. побережжя. Але налет не вдарся. Німецькі летуни відбили налет, збиваючи 34 англійських літаків. Німці стратили в бою два літаки.

Воєнний кружляк нім. флоту „Адмірал Граф Спее“, що успішно оперував на південному Атлантику, та як відомо, затопив цілий ряд ворожих кораблів, зустрівся при берегах Урагваю з трьома англійськими воєнними кораблями - „Ексетер“, „Ахіллес“ і „Аякс“, з якими прийняв бій. В цьому бою кружляк „Адмірал Граф Спее“ ушкодив всі три англійські кружляки, а сам будучи ушкодженим, відплив до пристані Монтевідео. Але урагвайський уряд відмовився продовжити речинець для направи нім. корабля. „Адмірал Граф Спее“ не міг відплисти через свою небоздатність, тому Філер дав наказ командантові залози затопити корабель. Цєю відмовою урагвайський уряд зломив міжнародне право, з приводу чого нім. посол зложив острий протест.

ГЕРОЙСТВО НІМЕЦЬКОГО СТАРШИНИ. Як сповіщає Оберкомандо Нім. Воєної Флоту 20.XII.39. - командант пасажирного корабля „Адмірал Граф Спее“, капітан Ганс Дянгелсдорф, не міг пережити втрати свого корабля. З вірою, що виконав поручене йому завдання супроти своєї батьківщини, покінчив з життям, як герой.

Як подає ФБ з 22.XII.39. - совети в дев'ятнадцятому дні війни повели один із сильних наступів на Фінляндію. Піхота під охороною тяжкої артилерії і кількохсот танків наступала на Карелійську вузину. По цілоденному завязаному бою, фінляндці, під вечір цього ж дня, відбили ворожий наступ з великими втратами для ворога. В той же сам день советські летунські ескадри - в числі двох сот літаків заганялися в глибок край. Бомбардували Турку, Сортаволя, околиці Гельсінків, Ганго й полудневі побережжя Фінляндії. Є багато ранених і вбитих. Фінляндські летуни того дня були також дуже активні. Бомбардували сов. мілітарні об'єкти. Загально фінляндці збили того дня 20 советських літаків.

ФБ 2.II.40. подає за фінським військовим повідомленням, що бої в секторі Суомусальмі покінчилися перемогою фінляндських військ. На відтинках фронту на Карел. вузині відбувся сильний вогонь сов. артилерії, спрямований на лінію Маннергайма. 31.XII.39. дев'ять советських літаків налітали Гельсінки. Після одержаних досі відомостей, один сов. літак був зістрілений.

Агенція ТАСС оголосила повідомлення Генштабу Ленінградського Військового Округу з 30.XII.39., в якому не вазначається важніших подій на фронті.

Б.Л.А. з 30.XII.39. подає: На Карельській вузині, як голосить фін. ген. штаб, наступали советські війська ніччю 27.XII.39. на озеро Суванто. По тяжких боях наступ був стриманий. Дальше згідомлення фін. ген.штабу говорить, що фінляндські війська билися на советській території, на схід від м. Лієкса.

ЗІБРАННЯ ВЕЛИКОЇ ЗАШИСТІВСЬКОЇ РАДИ

На засіданні ВРРади, по заслуханні доповіді мін. заграничних справ Гр. Чіано й обширної промови Мусоліні, прийнято ряд резолюцій. ВРРада стверджує в цілій ширині правильність постанови Ради Міністрів з 1.IX.39. і підтверджує нейтральне становище Італії до воєнних подій. Во нейтральність Італії перешкодила поширенні конфлікту в південно-східній Європі й на Середземному морі. На перекір всім брехливим твердженням чужинної преси, ВРРада стверджує, що нім.-італійські взаємовідношення залишилися такими, як були встановлені союзним договором у Мілані, Зальцбургу й Берліні. ВРРада стверджує також, що всі події на Балкані й Дунайському басейні цікавлять Італію безпосередньо. Постанови ці знайшли однозгідне признание з боку італ. преси й викликали велике вражіння за границею.

БРИТІЙСЬКО-ФРАНЦУЗЬКО-ТУРЕЦЬКА АРМІЯ ПРОТИ РОСІЇ

Як доносять нім. часописи, московське радіо сповіщає, що ніби то пакт між Туреччиною і західними демократіями має таємну клявзулю. Ця вістка викликала в Туреччині велике заінтересування. Згідно з цією вісткою, розходиться про організацію армії, яка мала би бути сформована в Туреччині проти советів. Ця армія підлягала би французькому ген. Вейгандові. Армія мала би складатися з 400.000 французів, 80.000 англійців і 500.000 турків. Як сказано в цій вістці, в склад цієї армії зі сторони Франції і Англії не входили би дійсні французи й англійці, а тільки їхні колоніяльні помічні військові частини, яких західні демократії ставлять на рівні з турецькою армією

ВЕСЕЛЕ, АЛЕ ДІЙСНЕ...

Сов. старшини, що прийшли на ЗУЗ дуже люблять годинники. Здобувають їх різними способами. А часом і платять за них і по 600 рублів. Носять по 3-4 годинники на кожній руці.

Сов. старшина, переходячи Гетьманськими Валами у Львові, зупинився перед пам'ятником польс. короля Собеского, розложив рукави й говорить сам до себе: „Гм, от - і Хмельницький"... Переходяча полька, почувши це, поправила його з обуренням -, це не Хмельницький, а Собеский"! Старшина з милою усмішкою - „так, так - совецкий"...

Ліга Українців у ФранціїДО БУВШИХ УКРАЇНСЬКИХ ВОЯКІВ

Во ім'я любови Вашої до Матері-України, во ім'я дорогих могил наших товаришів по зброї - ми кличемо до Вас:

Не слухайте тих, що в часи Центральної Ради виступали проти організації Українського Війська, що розклали Пеший Український Корпус Генерала Парла Скоропадського, що були безпосередніми винуватцями масакри патріотичної молоді української під Крутами, що знищили зародок Війська Українського - Вільне Козацтво,

Не вірте тим, що в часи великих зусиль Гетьмана збудувати Могутню Самостійну Соборну Українську Державу бунтували несподомі народні маси проти власного Українського Уряду, розпалюючи соціальну ненависть між українським народом,

Не слухайте тих, що оббирали петербурзькі російські міністерські передпокої, благали московського міністра Керенського автономії для України, що нищили українських самостійників, що, поваливши Гетьманську Владу, верталися з легким серцем під московську окупацію,

Не вірте тим, що далі розмахують скомпромітованим прапором: вони вже тричі його підіймали, але України не грядували - не врятують її і в десятій раз,

Не вірте, тим, що навіть не здібні були оборонити чисте ім'я українського воюка від погромних плям, що двічі завели нас до польських таборів; вони заведуть нас і в третій раз,

Не слухайте тих, що ганебними наклепами й провокаціями намагаються не допустити - до Всеукраїнського Об'єднання, поширюючи несотворені речі про Особу Гетьмана Павла й Його Сина Гетьманича Данила й про Союз Гетьманців Державників, бо - досить вже помилок, досить жертв і марно пролятої крові,

досить вже взаємної ненависти й української внутрішньої і зовнішньої анархії, партійного засліплення й самоослаблення,

Виборім і послужім Україні - Великій Славної і Незалежній,

а тому -

ГЕТЬ СУМНІВИ! ВСІ ЯК ОДИН ПІД ГЕТЬМАНСЬКИЙ ПРАПОР, ДО ГЕТЬМАНА,
В ГЕТЬМАНСЬКІ ЛАВИ! БУДЕМО ГОТОВИ ДО ВЕЛИКОЇ ХВИЛІ, ЩО ГРЯДЕ!

З БОГОМ У СЕРЦІ, ІЗ ШАВЛЮ В РУЦІ ВПЕРЕД ЗА ГЕТЬМАНА
І УКРАЇНУ!

СЛАВА УКРАЇНІ! ГЕТЬМАНОВІ СЛАВА!
СЛАВА КОЗАЦТВУ!

Гольова Ліга

Сотник В. Гольован